

Nyéki József (1944 - 2021)

Nagy veszteség érte a magyar kertészeti tudományt és folyóiratunkat: 2021. november 10-én, 77 éves korában elhunyt Dr. Nyéki József, címzetes egyetemi tanár, az MTA doktora, a Kertgazdaság szerkesztőbizottságának tagja.

A Nyíregyházi Kertészeti Technikumban szerzett technikus oklevelet és szeretete meg egy életre a kertészetet, azon belül is a gyümölcsstermesztést. Innen vezetett útja a Kertészeti és Szőlészeti Főiskolára, ahol 1968-ban szerzett kertészmérnöki oklevelet. A Kertészeti Kutatóintézet Gyümölcsstermesztési és Nemesítési Főosztályának tudományos munkatársaként (1968-71) a meggy és a cseresznye virágzásbiológiájával kezdett el foglalkozni Dr. Maliga Pál mellett, majd az MTA TMB ösztöndíjasa lett a Kertészeti Egyetemen. Már itt megmutatkozott kiemelkedő szervező készsége, a Gyümölcsstermesztési Tanszék végzős hallgatóival,

gyakornokaival egy kiváló csapatot hozott össze és irányított a témájában, akik szinte mind egyetemi doktori fokozatot szereztek s egyben hozzájárultak a virágzásbiológia kutatásához, amivel méltó folytatói voltak a Maliga Pál által indított virágbiológiai iskolának.

Fejlesztői vénáját még inkább kibontakoztathatta, amikor a Siófoki Állami Gazdaság tudományos főmunkatársa (1974-87) illetve a Debreceni Állami Gazdaság tudományos tanácsadója (1987-1993) volt, s emellett tudományos tanácsadói feladatokat látott el a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Gyümölcsstermesztési Tanszéken (1974-1991). Ebben az időszakban a magyar nagyüzemi gyümölcsstermesztés felívelő pályára állt, amelynek egyik legfontosabb motorja az állami gazdaságok gyümölcsstermesztési szakbizottsága volt, ebben Dr. Nyéki József is jelentős szerepet vállalt. A gyümölcsstermő növények virágzásbiológiájának és termékenyülésének, a fajtatársításnak a kutatása mellett a gyümölcsfajták honosításával és nemesítésével, azok biológiai, - természetési és áruérték vizsgálatával foglalkozott. Az ekkor létesített üzemi fajtakísérletek (modell-ültetvények) példái lehetnének ma is a fajtainnovációnak, az új fajták több termőtájbán történő, objektív módszerekkel történő értékelésének. Honosítói és nemesítói tevékenysége kapcsán 21 gyümölcsfajta kapott állami minősítést.

Az állami gazdaságok szakmai központjának megszűnésével a rendszerváltozást követően több agrárintézményben folytatta tevékenységét, tudományos szervezői és tanácsadói tevékenységével segítette azok eredményes működését. Az MTA-TMB főtanácsosa (1990-1995), a GATE Nyíregyházi Mezőgazdasági Főiskolai Kar tudományos tanácsadója, címzetes egyetemi tanár (1992-1997), a PATE Keszthelyi Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar Kertészeti Tanszék vezetője (1994-1996), a DATE

Szarvasi Főiskolai Kar címzetes egyetemi tanára (1996-1999), a Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum Szaktanácsadási és Fejlesztési Intézet igazgatója, tudományos tanácsadó, címzetes egyetemi tanár (1999-től). 1998-2001 között a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Stratégiai Tervezési Bizottság elnöke volt miniszteri főtanácsadó rangban. Tudományszervezői tevékenységének színtere volt az MTA Kertészeti Bizottság Gyümölcsstermesztési Albizottsága, amelynek 1998-2002 között elnöke volt. Tagja az MTA Kertészeti Bizottságának (1993-tól), alelnöke (2002-től). Az MTA Közgyűlés képviselője 1994-2001 között, illetve az MTA Elnökségének tagja volt 1998-2001 között. Debreceni Egyetem AGTC Interdiszciplináris Agrár és Természettudományi Doktori Iskola alapító tagja (2003-ban).

A tudományos utánpótlás nevelésében aktívan részt vett, 1974-1991 között a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Gyümölcsstermesztési Tanszékén kutatási témájához kapcsolódva 19 esetben volt egyetemi doktori értekezések témavezetője, megvédett kandidátusi értekezést készítő tudományos ösztöndíjasok vezetője 9 aspiránsnál. A Tudományos Minősítő Bizottság, majd az MTA Doktori Tanács 58 alkalommal kandidátusi és 27-szer pedig a tudomány doktora vitaülések elnökének, bizottsági tagjának, illetve értekezések bírálójának kérte fel. Felbecsülhetetlen értékű az a biztatás és támogatás, amellyel a TMB munkatársaként hozzájárult számos kertész tudósjelölt tudományos minősítéséhez.

Széles körű kutatómunkája eredményeként körtére vonatkozó tudományos publikációi az összes megjelent dolgozatot figyelembe véve 30%-ot tesznek ki. Az egyik legtermékenyebb hazai gyümölcsstermesztési szakírónk volt, megjelent könyveinek és monográfiáinak száma 23, könyvfejezeteinek száma 107, több, mint 300 tudományos közleménye jelent meg (ebből idegen nyelven 239). Legfontosabb könyvei és monográfiái: Gyümölcsstermő növények termékenyülése (Bp., 1975), Gyümölcsfajták virágzásbiológiája és termékenyülése (Bp., 1980), Fajtatársítás a gyümölcsültetvényekben (Bp., 2002), *Floral Biology of Temperate Zone Fruit Trees and Small Fruits* (1996), *Floral Biology, Pollination and Fertilisation in Temperate Zone Fruit Species and Grape* (2003), *Morphology, Biology and Fertility of Flowers in Temperate Zone Fruits* (Akadémiai Kiadó, Budapest, 2008). Gyakorló szakembereknek készült az „Intenzív Cseresznyetermesztés” (Debreceni Egyetem kiadványa, 2011), és a „Meggy” (ÉKASZ kiadványa 2016). Számos folyóirat szerkesztő-bizottságának volt tagja: a Gyümölcs-Inform szerkesztője (1979-1991), az *International Journal of Horticultural Science* alapító főszerkesztője és a szerkesztőbizottság elnöke (1994-től), a Kertgazdaság szerkesztőbizottságának tagja (1998-től).

A kínai-magyar mezőgazdasági kapcsolatok ápolásában és a tudományos - technológiai fejlesztések kínai adaptációjában tanácsadói tevékenységével elévülhetetlen érdemeket szerzett. Az űrkutatásnak a növénynemesítésben való alkalmazására vonatkozó tanácsadói munkásságát a Kínai Űrkutatási Minisztérium oklevél adományozásával ismerte el. Munkásságának elismeréseként itthon Széchenyi Professzori Ösztöndíjat kapott (1999-2003), 2000-ben pedig a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjével tüntették ki.

Nyéki professzor haláláig fáradhatatlan szervezője, hajtómotorja volt szakmai és tudományos projekteknél. Halála pótolhatatlan veszteséget jelent mindannyiunk számára. Könyveiben, tudományos munkáiban, az általa honosított fajtákban és az általa alapított nemzetközi folyóiratunkban (*International Journal of Horticultural Science*) sokáig velünk él még, emlékét megőrizzük.

Dr. Hrotkó Károly
főszerkesztő